

Wie de vaak boeiende bladen van de Amerikaanse *National Council of Teachers of English* regelmatig onder ogen krijgt, kijkt er waarschijnlijk niet van op, als hij het volgende leest. "But it is possible to take the position that since knowledge is identical with language and other symbol systems, the problems presented by social constructionist thought are of a sort that humanists in general and English teachers in particular are especially well equipped to cope with, if not solve. Obviously, then, the desinterested reason why English scholars and teachers and other humanists should examine the potential of social construction dovetails with our professional self-interest. For language, literature, and composition teachers especially, the cognitive understanding of knowledge has always been of limited value because it places language on the margin of knowledge as a mere medium or conduit - a set of "skills" by which "ideas" are "communicated" or "transmitted" from one individual mind to another. The social constructionist alternative identifies knowledge and language and regards them inseparable. Placing language at the center of our understanding of knowledge and of the authority of knowledge, it thereby places reading and writing unequivocally where it belongs, at the center of the liberal arts curriculum and the whole educational process" (Bruffee 1986, 778). De boodschap die ook uit dit citaat doorklinkt, lijkt duidelijk. Problemen in taalonderwijs worden vooral de laatste decennia wetenschappelijk vrijwel uitsluitend gedefinieerd in termen van dominante paradigma's in de sociale wetenschappen en als zodanig onderzocht. Afgezien van de vraag naar de vruchtbaarheid van die aanpak voor taalonderwijs, één gevolg daarvan is onmiskenbaar: taal- en literatuurwetenschappers blijken dan niet gekwalificeerd problemen van taalonderwijs wetenschappelijk te onderzoeken. Maar, merkt Raymond 1982, 782 terecht op, "unfortunately, the burning issues in (...) pedagogy (...) are not the sort that can be conveniently resolved by empirical data, and some of them could not be resolved empirically regardless of the inconvenience, because they are unmanageable by scientific techniques. These are the issues that require humanistic methods,

not for resolution (since resolution is often impossible), but for judgement and decision."

In het Nederlandse onderzoek naar taalonderwijs lijkt de discussie over de methodologie van de humaniora, die nogal een impliciet karakter heeft vergeleken met die van de sociale wetenschappen, als "aanvulling" op die laatst genoemde nog nauwelijks gevoerd te worden. De lezer die De Gloppers bespreking *Schrijfonderzoek onder het mes* in dit nummer van *Spiegel* echter zorgvuldig vergelijkt met Van Tuijls recensie *Leraren Nederlands werken het meest planmatig*, ziet zeker de contouren van dit interessante debat opdoemen.

Kees de Gloppe zwaait het besproken onderzoek niet geringe lof toe voor de beschrijving van de praktijk, maar heeft heel wat meer moeite met de interpretaties die ervan gegeven worden: "Ik lees dit fragment heel anders". (De taal- en letterkundig geschoolde wetenschapper stroopt de mouwen als het ware al op.) Hans van Tuijl concludeert dat de studie die hij bespreekt geen "concreet beeld van de planningspraktijk van leraren Nederlands, wiskunde en maatschappijleer biedt". Probleem daarbij is, volgens Van Tuijl, dat er uitspraken opduiken die hij niet kan beoordelen, omdat hij niet weet wat er bedoeld wordt: "Leraren maatschappijleer aan lbo-scholen besteden significant minder tijd aan klassikale inhoudselementen dan leraren maatschappijleer aan vwo-scholen".

Vier jaargangen van *Spiegel* zitten erop: daarmee is een "geheime" doelstelling van de eerste redactie gerealiseerd. Maar gelukkig is er geen reden nu maar op te houden met dit tijdschrift: het aanbod aan interessante kopij is in ieder geval groot genoeg; daarvan moge deze aflevering een illustratie vormen. Ook de financiën baren geen echte zorgen; wel zou het aardig zijn als de lezersschare nog wat groeide.

En dan vormt de samenstelling van de redactie bij tijd en wijle een "probleem". Vanaf heden prijkt de naam van Hans Verweij niet meer op de binnenkant van de kaft (op het achterhoofd van Hendrik Spiegel, als u wilt). Hans doet zaken goed of niet; zijn huidige baan dwingt hem wat Spiegel betreft voor het laatste te kiezen. De redactie zal zijn degelijke werk en niet minder zijn onderkoelde grapjes missen. We durven hem mede namens de lezers te danken voor zijn bijdrage aan de kwaliteit van Spiegel.

Piet Hein van de Ven en Jacques de Vroomen openen dit nummer met een min of meer comparatieve studie naar de positie van "drama" in het Nederlandse en Zweedse moedertaalonderwijs. Ondanks de eerbiedwaardige traditie van dit onderdeel en de vaak hoog aangeslagen pedagogische waarde ervan, lukt het klaarblijkelijk niet dit vakonderdeel van de nodige status te voorzien. In perioden van leerplanvernieuwing lijken de kansen soms te keren, maar een echte concurrent van de traditionele

curriculumonderdelen wordt het ook dan niet, zeker niet op "hoge-status"-scholen.

Willy van Peer probeert via een handelingsanalyse greep te krijgen op het probleem waarvoor leerlingen in de lessen Nederlands nogal eens gesteld worden: omgaan met andermans woorden. Naar zijn oordeel opent zijn analyse een didactisch perspectief tot leren en onderwijzen. Wel constateert hij, dat verdere bestudering van de (deel)handelingen nodig voor het weergeven van andermans woorden/opinies, een wenselijke taak is voor de moedertaal didactiek. Zonder dergelijke studies blijven plagiaat en inadequate formuleringen, waaronder het gebrek aan "elegante variatie", het moedertaalonderwijs teisteren, aldus Van Peer.

Jan Sturm doet verslag van activiteiten binnen het kader van het *International Mother-tongue Education Network* (IMEN). Naar aanleiding van een ZWO-workshop in mei 1986 presenteert hij een bibliografisch overzicht rond het gebruik van persoonlijk documenten in onderwijsonderzoek. Daarmee maakt hij "een boeiend en onder allerlei aspecten samenhangend corpus van publikaties" voor de Spiegellezer toegankelijk, zo stelt hij. Rob Schoonen reisde in juli 1986 naar Londen en bezocht daar het elfde wereldcongres van de *International Reading Association*. In zijn verslag geeft hij een samenvatting van vier lezingen die naar zijn oordeel informatie verschaffen die geschikt is voor de onderwijspraktijk of die de moeite waard is voor didactische onderzoek.

In de rubriek *Kritiek, Commentaar en Beschouwing* komt het PPON-onderzoek opnieuw ter sprake. Kees de Gloppe probeert een paar misverstanden uit de weg te ruimen die in de vorige aflevering van *Spiegel* gecreëerd zijn. Tamelijk onderkoeld merkt De Gloppe op: "De sprong van beschrijving naar waardering is meestal een impliciete. Dat is ook in het PPON-onderzoek het geval". Juist over die impliciete sprong is in de humaniora -al eeuwenlang- gediscussieerd. Het resultaat daarvan is niet, dat die sprong inmiddels beregeld is "op de manier der sociale wetenschappen". Als sociale constructie is zo'n sprong wel inzichtelijk te maken: "generating knowledge by justifying beliefs socially" (Bruffee 1986, 777). Vanuit dat inzicht kunnen de humaniora wellicht een waardevolle bijdrage leveren aan onderzoek van het moedertaalonderwijs.

Warnsveld, januari 1987

Bibliografie

Bruffee, K.A., Social Construction, Language, and the Authority of Knowledge; A Bibliographical Essay. In: College English 48 (1986), nr. 8, 773-790.

Raymond, J.C., Rhetoric: The Methodology of the Humanities. In: College English 44, (1982), nr. 8, 778-783.